



РЕЦЕНЗИЯ

- От: **доц. д-р Деница Горчилова**
катедра „Публична администрация“, УНСС
п.н. 3.7 „Администрация и управление“,
н.с. „Организация и управление извън сферата на материалното
производство (институции на гражданското общество)“
- Относно: дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор“
по п.н. 3.3 „Политически науки (Публична администрация)“ в СУ
- Автор: **Лилия Еленкова**
- Тема: **Развитие на младежката политика в България след 1989 г.**
- Основание: участие в състава на научното жури по защита на
дисертационния труд съгласно Заповед № РД 38-322/ 12.07.2021
на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“

1. Информация за дисертанта

Лилия Еленкова има богат опит в областта на младежките дейности, политики и представителство. Както личи от приложената автобиография, тя е свързана с водещи български неправителствени организации (Национален младежки форум, Национална младежка карта, ЦРЧР), специализирани в областта на младежкото развитие; участва и ръководи проекти; работи като учител, треньор, мотиватор; заема управленски позиции. Тази работа „на терен“ се допълва от преминати специализации в САЩ, магистърска степен по „Управление на международни проекти“, владеене на английски

и немски език. Всички тези факти от биографията на докторанта правят много логичен избора на област и тема на докторската ѝ дисертация.

Г-жа Еленкова е редовен докторант към катедра „Публична администрация“ в СУ „Св. Климент Охридски“ с научен ръководител доц. д.п.н. Татяна Томова.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд е структуриран в съответствие с общите стандарти и изисквания. Разработката е доста обемиста – съдържа 248 текстови страници и 4 приложения с общ обем 23 страници.

Структурата е стандартна и обхваща четири глави, включени са и увод, заключение и библиография. Отделните елементи не са напълно балансирани по обем, но това се дължи основно на различните задачи, които се решават поетапно в изследването. С най-голяма тежест е теоретичната първа глава, обхващаща прегледа на концептуалната основа и понятийния апарат на дисертацията.

Същинската „теренна“ изследователска работа е представена във втора и трета глави, а четвъртата е по-скоро с характер на обобщение и съдържа препоръките на автора за подобряване на качеството на младежката политика в нашата страна. Би могло да се помисли тази част да бъде представена като заключение на трета глава или да бъде имплантирана в стандартното заключение, което в настоящия си вариант е доста скромно.

Дисертацията е илюстрирана с 3 фигури и 30 таблици. Предвид обемистия текст и направените множество авторски класификации, периодизации, изследване на взаимовръзки, избистряне на факторни зависимости, би било добре авторът да помисли за по-богато илюстриране на своето проучване (особено ако се предвижда издаването на дисертацията като книга след защитата). Възприетият подход в първа глава може да бъде продължен и в следващите глави да се включат не само таблици, но и различни видове фигури – времеви оси, кръгови диаграми и др. подобни. Това ще повиши четивността на текста, който би бил от огромна полза не само за академична аудитория, но и за практики и заинтересовани от тематиката.

Като цяло конструкцията на разработката може да се определи като **логична и изчерпателна**. Тя демонстрира много ясно богатия опит на г-жа Еленкова на полето на

младежките дейности в нашата страна, както и нейните задълбочени изследователски умения.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Темата за стратегическия и холистичен подход, който съвременната държава би трябвало да има към подрастващите поколения, е изключително комплексна. В нашата страна тя се задълбочава от проблемите с миграцията, промяната в съотношението на различните етнически групи, застаряването на населението и т.н. Поради това можем да определим темата за изграждане и осъществяване на модерна младежка политика в България като не просто актуална, но вероятно и доста закъсняла. Избирайки да изследва еволюцията на отношението на държавата към тази обществена сфера, докторантът показва дълбоко разбиране на актуален проблем.

Изследователската инфраструктура на дисертацията (описана във въведението и адекватно отразена в автореферата) отразява практическия опит и изследователските умения на Лилия Еленкова. Разграничението между обект и субект на изследването е коректно, целта е правилно декомпозирана в логически произтичащи една от друга задачи. Те от своя страна определят и структурата на цялостното проучване. Ограниченията на изследването са коректно посочени.

Тезата е изчерпателна, макар и звучаща леко тривиално. За наблюдаващите процесите в областта на работата с младежи в страната, липсата на национално споделена и ясна стратегическа цел, която не се влияе от конюнктурни съображения и външни фактори, е ясна. Добавената стойност на тезата идва от изследваните произтичащи от това негативи и придобива практическа полезност в заключителната четвърта глава на дисертацията.

Г-жа Еленкова събира данни с **качествени методи** – кабинетно проучване в два етапа, дълбочинни интервюта и анализ на казуси. Характерът на изследването не предполага използването на статистически инструментариум или количествени анализи.

Първата глава последователно систематизира наличните теоретични възгледи по отношение на връзката политика – публични политики, както и установения цикъл по изработване на политики. Добре е очертана ролята на хоризонталните политики в

сложна сфера като младежката, както и са изведени особеностите на съвременната европейски ориентирана младежка политика. За по-релефно извеждане на работата и приносите на докторанта е препоръчително тази глава да приключи с изводи и обобщения, да се използват сравнителни таблици и/или илюстративен материал, чрез който да се отграничат новите моменти, резултат от докторантския анализ.

Втората глава ясно показва теренния опит и високата осведоменост на автора по въпросите на младежката политика в България. Допълването на налични изследвания и усъвършенстваната систематизация на периодите, през които минава развитието на младежката политика са методически новости, които също биха били по-добре изведени, ако бяха използвани илюстративни подходи – времеви оси, сравнителни фигури, логически схеми и т.н. Интересен и недостатъчно развит елемент е съотнасянето на отделните етапи с политическите програми на съответните правителства, както и анализ на приемствеността между отделните правителства по отношение на работата с младежта.

Анализът в **трета глава** на отчетни и нормативни документи като източник на данни за постигнати резултати също се нуждае от допълнително „уплътняване“. Това може да стане най-вече чрез използването на изводи и обобщения след всяка основна точка от главата. По този начин ще се очертаят по-ясно основни моменти, както и ще се изведат авторските приноси. Този недостатък е преодолян в **последната глава** на дисертацията, която изключително добре систематизира установените специфики в развитието на младежката политика и прегледно представя идеите на автора за подобряване на процеса на политиката за младежта.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Лилия Еленкова посочва в автореферата 4 теоретични и методически и 3 практико-приложни приноса.

Без да оспорвам качеството на извършената работа, приемам като теоретични новости концептуализирането на понятията „младеж“ и „младежка политика“ (теоретични приноси №2 и №3). Намирам, че подробното описание и периодизирането на развитието на младежката политика в България (приноси №1 и №4), въпреки своята новост нямат чисто теоретичен характер и бих препоръчала обединяването им и класифицирането им по-скоро като методически. Като методологичен принос бих

определила и полагането на основи на научно-изследователски модел за анализ на младежката политика (приложно-практически принос №2 в автореферата). Препоръките в четвърта глава са добре систематизирани, достатъчно конкретни и с ясен приложен приносен характер.

Основно заключение по отношение на **приносните моменти** в дисертацията е, че проведеното изследване има като резултат ясни механизми и насоки, които биха подобрили съществено качеството на работата по отношение на младежта в България. Поради това отправям препоръката тези изводи да бъдат имплантирани на първо място в дневния ред на неправителствените организации, с които е свързана професионално г-жа Еленкова, а по възможност те да бъдат предоставени в адекватен вид и на отговорните в областта на младежката политика публични институции.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Докторантските изследвания на г-жа Еленкова имат като резултат редица публикации. В автореферата са посочени два доклада на научни конференции, една статия и един експертен доклад (в съавторство), публикувани в периода 2017 – 2020 година. Текстовете са тясно свързани с темата на докторантското проучване, представят в различен ракурс и детайли идеи и тези от дисертацията и по този начин ги прави достъпни за предварително дискутиране в научните среди.

По своето количество, обем и най-вече – качество, публикациите представят активната изследователска дейност на автора и допълват докторантските проучвания. В този смисъл оценявам публикациите по дисертацията като адекватни и представителни.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът е със значителен обем (52 страници) и съдържа всички задължителни атрибути – прави обща характеристика на дисертацията, представя нейната структура и съдържание, обобщава приносните моменти и посочва публикациите по темата на дисертационния труд.

Основните идеи и тези на автора са представени точно и ясно. Приветствам подхода повече внимание да бъде отделено на изследователската инфраструктура, а основните моменти по глави да бъдат максимално синтезирани. Лек дисбаланс се наблюдава при резюмирането на по-теоретичната първа глава (която е детайлно

представена) и извеждането на основни моменти от авторското проучване (втора, трета и четвърта глави). Авторефератът би представил още по-убедително работата на докторанта, ако съдържаше малко повече илюстративен материал (подход, който присъства при резюмирането само на първата глава).

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Във връзка с публичната защита на идеите от дисертационното изследване имам следните въпроси:

1. Отчитам трудностите по адекватното включване на очакванията, нагласите и идеите на „неорганизираните“ граждани в процесите на формиране, изпълнение и оценка на различни публични политики. В дисертацията този проблем е традиционно решен, като се отправят препоръки основно за повишаване капацитета на различни младежки организации. Успоредно с това предлагате в младежкото представителство да бъдат включени и „неформални младежки групи“. Бихте ли развила в малко повече детайли тази своя идея? Как на практика виждате реализирането ѝ на фона на демотивацията за живеене в страната, ниските нива на активност при търсене на по-високи форми на обучение или професионална реализация, културата на пасивност и незаинтересованост?
2. Отново в четвъртата част на дисертацията се срещат формулировки като „трябва да се установят“, „да се разработи система за наблюдение“, „да се създаде ръководство за прилагане и отчитане на документите за младежката политика“ и т.н. (формулировките са взети от автореферата, стр. 46-48). Как виждате реалните ангажименти на публични институции и неправителствени организации? Има ли според Вас водещ двигател на тези промени? Как да бъдат споделени отговорностите по усъвършенстването на процесите на изграждане на публични политики (или политика) в сферата на младежта?
3. Вследствие на дългогодишните си наблюдения на полето на младежките организации в България, бихте ли коментирала връзката политика – участие? Реалността на функционирането на всякакви видове структури не е опазена или отстранена от настоящата политическа конюнктура, конкуренцията за ограничено финансиране и други подобни проблеми. Има ли механизми, чрез които „гласът на

младите“ да бъде представен адекватно и да бъде преодолян проектният подход при отразяването му?

8. Заключение

Дисертацията на тема “Развитие на младежката политика в България след 1989 г.”, разработена от Лилия Еленкова под научното ръководство на доц. д.п.н. Татяна Томова **отговаря на изискванията** за присъждане на ОНС “доктор“. Поради това, препоръчвам на уважаемите членове на научното жури да гласуват „за“.

Автор на рецензията:

доц. д-р Деница Горчилова

04 октомври 2021 год.

София